

DARWIN ENTRE NOSALTRES

Estem agradablement sorpresos. Mai, entre nosaltres, no s'havia parlat tant de Darwin i de la teoria de l'evolució com en ocasió de la celebració, aquest any, del centenari de la mort de l'autor de *L'origen de les espècies*.

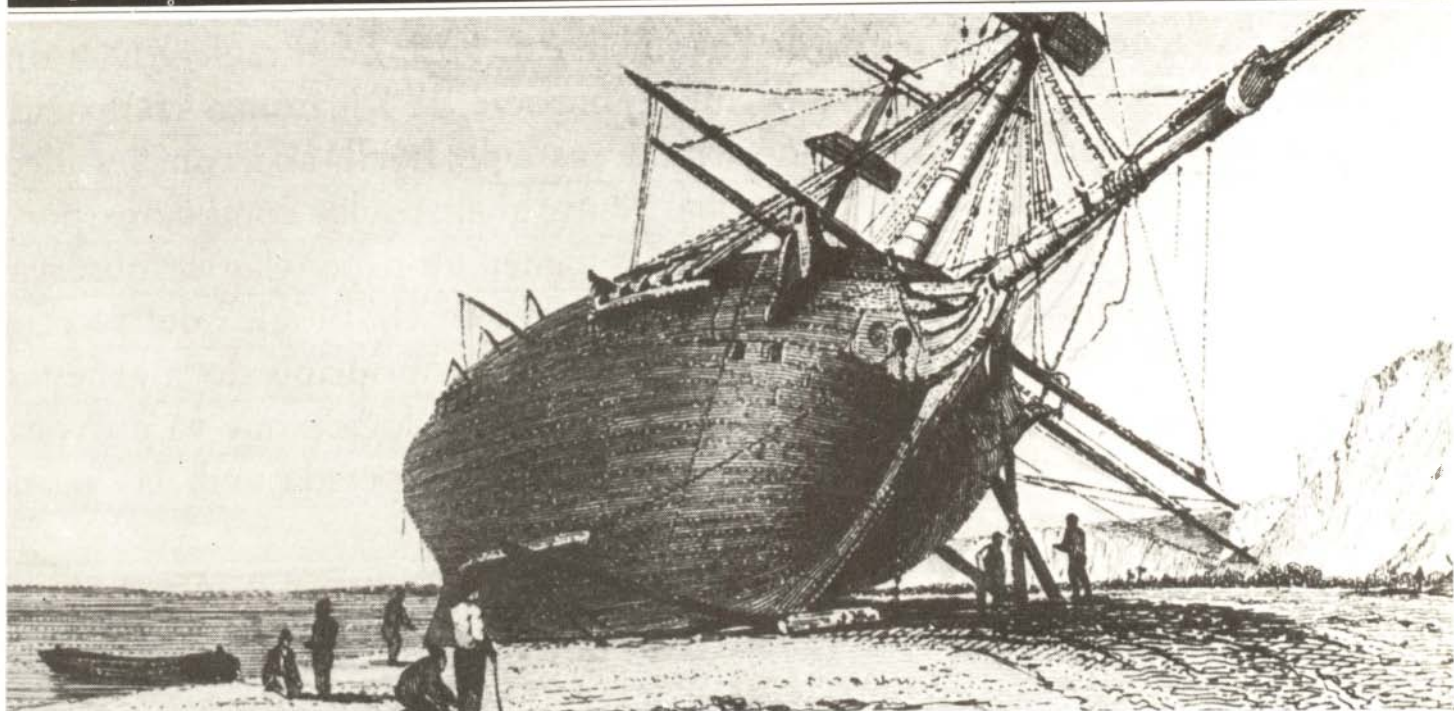
Recordem, ni que sigui de passada, que la recepció i la difusió del darwinisme a Catalunya no ens va situar precisament a nivell històric en un lloc preferent. Cert que Joaquim M. Bartrina (1850-1880), "el representant més notable de l'ala esquerra del positivisme a Catalunya", en paraules de Rovira i Virgili, va ser el traductor anònim de la primera obra de Darwin publicada a Espanya: *El origen del hombre, la selección natural y la sexual*, editada el 1876 per la impremta de "La Renaixença". Cert que l'obra de Darwin *Viatge d'un naturalista al voltant del món, 1831-1836* va ser traduïda al català per Leandre Pons i Dalmau i publicada (fins al capítol XVII) a la Biblioteca del "Diari Català" (vegeu (ciència) n.º 1), el periòdic fundat per Valentí Almirall i que el mateix Almirall va publicar, amb motiu de la mort de Darwin, un extens article a la revista "L'Avenç". Però aquests fets positius no ens han de fer oblidar, com recordava el professor Margalef a la inauguració del curs 1981-82 de la Universitat de Barcelona (vegeu (ciència) n.º 13), que, a l'època, "els prohoms catalanistes apreciaven negativament el darwinisme" i que, per tant, "la cultura catalana era principalment antievolucionista". La Universitat de Barcelona, per exemple, a l'inrevés de la de València (vegeu (ciència) n.º 16), va ser un bastió conservador dins la polèmica del darwinisme fins a l'arribada d'Odón de Buén (1863-1945), que el 1889, a l'edat de vint-i-sis anys, obté per oposició la primera càtedra d'història natural de la Universitat de Barcelona. Serà per pocs anys... La seva defensa de l'evolucionisme li farà perdre la càtedra, perquè un dels seus llibres va ser passat a l'Índex per iniciativa del bisbe Cardenal Cassanyes, la qual cosa va produir molts aldarulls estudiantils que no van evitar que fos traslladat forçosament a Madrid. Paradoxalment, la passió d'una polèmica tan polaritzada va fer possible que l'opinió pública del nostre país fos una de les més informades arreu del món pel que fa a l'evolucionisme...

És potser perquè pensàvem en aquests esdeveniments que ens va produir una íntima satisfacció el fet que el dia exacte del centenari de la mort de Darwin, el passat 19 d'abril, el paranimf de la Universitat de Barcelona s'omplís de gom a gom per escoltar les dissertacions dels professors Parés, Prevosti i Margalef, reunits, com tots els presents, en un acte d'homenatge a l'autor de la teoria de l'evolució. Han estat ells els qui també han tingut la gentilesa de redactar per a (ciència) els textos de les seves intervencions d'aquell dia. Junt amb aquests materials, completen el tema destacat d'aquest número un article de l'eminent zoòleg nord-americà George C. Simpson, unes aportacions del premi Nobel François Jacob sobre biologia i evolució i una proposta d'interpretació del darwinisme social a càrrec dels professors Santafé i Casanovas. Altres articles sobre Darwin i l'evolucionisme resten a la llista d'espera per ser publicats a les nostres pàgines al llarg d'aquest any Darwin, que ja saludàvem el gener en un editorial.

Però ens resta donar una petita sorpresa que, creiem, ha de tenir la forma de públic agraïment. La sorpresa, la trobarà el lector a la pàgina següent i correspon a l'encapçalament del llibre de Charles Darwin *L'origen de les espècies*, en aquest moment ja traduït per primera vegada al català per Edicions 62 de Barcelona i que serà publicat a la tardor d'aquest any.

L'agraïment ha d'anar adreçat a la Diputació de Barcelona, en la persona del seu president, Francesc Martí i Jusmet. El seu concurs haurà contribuït a fer possible aquesta primera traducció al català de l'obra cabdal de Darwin, l'edició d'aquest número de (ciència) i la inauguració, ben aviat, d'interessants exposicions a l'escalf d'aquest any Darwin. I ara... cedim la paraula al mateix Charles Darwin.

QUAN EM TROBAVA A BORD DEL “BEAGLE”...

Quan em trobava a bord del vaixell de Sa Majestat “Beagle”, com a naturalista, vaig quedar fortament colpit per certs fets en la distribució dels éssers que habiten a Sud-amèrica i per les relacions geològiques entre els habitants presents i passats d'aquell continent. Em semblà que aquests fets aclarien una mica l'origen de les espècies —aquest misteri de misteris, com ha estat anomenat per un dels nostres més grans filòsofs. De tornada a casa, se m'acudí, el 1837, que potser hom podria escatir alguna cosa sobre aquesta qüestió, tot acumulant i meditant pacientment tota mena de fets que hi tinguessin una possible relació. Després de cinc anys de treball, em vaig permetre d'especular sobre el tema, i de redactar algunes notes curtes; vaig ampliar-les el 1844 en un esbós de conclusions que em semblaven probables: des d'aquest període fins al dia d'avui he perseguit incessantment el mateix objecte. Espero que hom m'excusarà d'entrar en aquests detalls personals, perquè els dono per fer veure que no m'he precipitat pas a arribar a una decisió.

La meua obra és ara gairebé acabada; però ja que em caldran dos o tres anys més per a completar-la, i que la meua salut és lluny d'ésser forta, m'han instat a publicar-ne aquest resum. He estat especialment induït a fer-ho perquè Mr Wallace, que estudia ara la història natural de l'arxipèlag malai, ha arribat quasi exactament a les mateixes conclusions generals que tinc jo sobre l'origen de les espècies. L'any passat m'envià una memòria sobre aquest tema, amb la petició que la passés a Sir Charles Lyell, el qual la trameté a la Linnean Society, i ha estat publicada al tercer volum del Diari d'aquesta societat. Sir C. Lyell i el doctor Hooker, que coneixien el meu treball —el darrer havia llegit el meu esbós de 1844—, m'honoraren en pensar que era aconsellable de publicar, amb l'excel·lent memòria de Mr Wallace, alguns breus extractes dels meus manuscrits...